

Br: 03-02-040/23-3031/2

Podgorica, 11.05.2023. godine

MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA I TURIZMA
- n/r ministru, gospodinu mr Goranu Đuroviću -

Poštovani gospodine Đuroviću,

Povodom *Predloga programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji*, Ministarstvo finansija daje sljedeće

MIŠLJENJE

Na tekst *Predloga programa* i pripremljeni *Izveštaj o analizi uticaja propisa*, sa aspekta uticaja na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Uvidom u dostavljeni *Izveštaj o analizi uticaja propisa* navodi se da je ukupan budžet potreban za realizaciju *Programa podrške za unapređenje energetske efikasnosti u industriji* 2.500.000,00 €, a sredstva potrebna za realizaciju *Programa finansiraće se iz dva izvora* i to:

- Iz budžeta Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma planirana su sredstva Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu kod Programa 15 030 Industrijski i regionalni razvoj, Potprograma 15 030 007 Programski okvir za unapređenje konkurentnosti industrije i sveukupnog regionalnog razvoja, Aktivnost 15 030 007 001 Program za razvoj i unapređenje prerađivačke industrije, na izdatku 431-9 Ostali transferi institucijama u iznosu od 1.000.000,00 €.
- Instrument za prepristupnu pomoć – IPA III, za namjene Programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji potrebno je izdvojiti 1.500.000,00 €.

S tim u vezi, obavještavamo Vas da Ministarstvo finansija nema primjedbi na dio sredstava u iznosu od 1.000.000,00 € potrebnih za realizaciju *Programa podrške za unapređenje energetske efikasnosti u industriji* jer su ista planirana u okviru budžeta Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu. Međutim, Ministarstvo finansija nije saglasno u dijelu realizacije aktivnosti podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u iznosu od 1.500.000,00 € imajući u vidu da navedena sredstva nijesu planirana Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu.

S poštovanjem,

MINISTAR

mr Aleksandar Damjanović

Dostavljeno:

- Ministarstvu nauke i tehnološkog razvoja;
- Ministarstvu kapitalnih investicija.

OBRAZAC

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA	
PREDLAGAČ PROPISA	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja i Ministarstvo kapitalnih investicija
NAZIV PROPISA	Program za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji
1. Definisanje problema	
<ul style="list-style-type: none">- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?- Koji su uzroci problema?- Koje su posljedice problema?- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?	
<ul style="list-style-type: none">- Koje probleme treba da riješi predloženi akt? <p>Programom za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji, predviđeno je uspostavljanje finansijskih mehanizama za uvođenje inovativnih rješenja i novih tehnologija koje će dovesti do poboljšanja energetske efikasnosti i povećanja upotrebe dostupnih obnovljivih izvora energije od strane preduzeća, a što će doprinijeti daljem razvoju zelene ekonomije. Jačanjem sinergije energetske efikasnosti, industrije i inovacija, kroz predmetni Program riješiće se problemi preduzeća koji se odnose na potrebu smanjenja potrošnje energije, smanjenja energetske intenziteta, smanjenja emisija ugljen-dioksida, boljeg korišćenja resursa, smanjenja troškova proizvodnje, razvoja proizvoda i usluga sa većom dodatnom vrijednošću, povećanja inovacionih kapaciteta preduzeća i kvaliteta proizvoda.</p> <p>Program predstavlja međuresornu saradnju Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma (MERT), Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja (MNTR) i Ministarstva kapitalnih investicija (MKI) u cilju obezbjeđenja neophodne sinergije industrijske politike, inovacija i energetske politike sa prioritetima pametne specijalizacije, a implementaciono tijelo Programa je Fond za inovacije Crne Gore.</p> <ul style="list-style-type: none">- Koji su uzroci problema? <p>Identifikovani uzroci problema u sektoru C - prerađivačka industrija, koji se predmetnim Programom rešavaju su sljedeći:</p> <ul style="list-style-type: none">• zastarjela tehnologija i oprema u proizvodnom procesu;• nizak nivo investicija u sektoru prerađivačke industrije;• nedovoljne investicije u energetske efikasnost i OIE;• niska stopa produktivnosti;• nedovoljan nivo kvaliteta proizvoda i uvozna zavisnost;• nizak nivo adekvatnog znanja i vještina. <p>S tim u vezi, cilj pomenutog Programa jeste investiranje sa ciljem unapređenja energetske efikasnosti u sektoru prerađivačke industrije, rješavanjem problema zastarjelih tehnologija i opreme u proizvodnom procesu koji su sa visokim energetske intenzitetom, visokim nivoom emisija GHG gasova, niskom stopom produktivnosti u industriji, uz smanjenje troškova proizvodnje, povećanje inovacionih kapaciteta, povećanje obima proizvodnje, kvaliteta proizvoda i otvaranje novih radnih mjesta.</p>	

- **Koje su posljedice problema?**

Posljedice problema ogledaju se u korišćenju zastarjele opreme i izostanku korišćenja SMART/digitalnih tehnologija, a time neće doći do optimizacije i inovacije proizvodnog procesa, što direktno utiče na smanjenu konkurentnost ovih preduzeća.

- **Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?**

Oštećeni subjekti su u najvećoj mjeri mikro, mala i srednja preduzeća, čija je pretežna djelatnost registrovana u oblasti prerađivačke industrije, a koji usljed neadekvatnih mjera finansijsko-nefinansijske podrške nemaju u potpunosti mogućnost realizacije investicija u modernizaciju opreme i inovacije procesa i obuku zaposlenih za upravljanje energijom.

- **Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?**

Evoluirao bi na način da MMSP iz sektora C industrije nemaju podsticajne mjere za unapređenje proizvodnih procesa kroz nabavku nove opreme koja podstiče energetske efikasnosti i unapređenje kadrovskih kapaciteta, te ih prepustio da se oslanjaju dominantno na sopstveno finansiranje i na raspoložive kreditne aranžmane na tržištu, čime bi se smanjivala produktivnost i konkurentnost na nivou preduzeća.

2. Ciljevi

- **Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?**
- **Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.**

- **Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?**

Opšti cilj Programa je:

Projekti moraju rezultirati značajnim unapređenjem energetske efikasnosti i/ili uvođenjem obnovljivih izvora energije (OIE) od strane MMSP. Projekti podržani kroz ovaj program moraju da doprinose glavnom i specifičnim ciljevima programa.

Glavni cilj Programa je:

Povećanje energetske efikasnosti i/ili povećana upotreba dostupnih izvora obnovljive energije od strane MMSP u prerađivačkoj industriji uvođenjem inovativnih tehnologija.

Specifični ciljevi, odnosno ishodi Programa:

Očekuju se u periodu od tri godine nakon završetka sprovođenja projekata, kako slijedi:

- a) Unapređenje poslovanja MMSP u prerađivačkoj industriji uvođenjem digitalnih rješenja, koja doprinose poboljšanom upravljanju energijom;
- b) Poboljšano upravljanje energijom od strane MMSP u prerađivačkoj industriji; i
- c) Jačanje kapaciteta osoblja MMSP u prerađivačkoj industriji za upravljanje energetskom efikasnošću i/ili u korišćenju obnovljivih/čistih izvora energije.

Rezultati Programa:

Očekuju se odmah nakon završetka sprovođenja projekata, kako slijedi:

- a) Uvođenje novih digitalnih rješenja u poslovanje MMSP u prerađivačkoj industriji koja doprinose poboljšanom upravljanju energijom;
- b) Jačanje infrastrukture MMSP u prerađivačkoj industriji za unapređenje energetske efikasnosti ili upotrebu obnovljivih izvora energije;

- c) Unapređenje specifičnih vještina zaposlenih u MMSP u prerađivačkoj industriji koje se odnose na upravljanje energijom i optimizaciju potrošnje energije; i
 - d) Povećanje uključenosti osoblja MMSP u prerađivačkoj industriji u aktivnosti povećanja energetske efikasnosti i/ili korišćenja obnovljivih/čistih izvora energije.
- **Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo**

Realizacija Programa podrške za unapređenje energetske efikasnosti u industriji i uspostavljanje finansijskog mehanizma za investicije u energetske efikasnost i povećanje korišćenja obnovljivih izvora energije temelji se na strateškom okviru:

- *Strategiji pametne specijalizacije Crne Gore 2019-2024*, čiji je jedan od osnovnih principa podsticanje strukturnih promjena kroz modernizaciju postojećih industrija, omogućavanjem slabije razvijenim sektorima da uvedu tehnološku i komunikacijsku tehnologiju u poslovanje i na taj način razvijaju nova konkurentna područja poslovanja.
- *Operativnom programu za implementaciju Strategije pametne specijalizacije 2021-2024*, Operativni cilj 4.5. Snažnije povezivanje industrijskog razvoja sa S3;
- *Industrijskoj politici Crne Gore 2019-2023*;
- *Akcionom planu za implementaciju Industrijske politike za 2023. godinu*, Operativni cilj 2.3. Podsticanje investicija u modernizaciju prerađivačke industrije;
- *Energetskoj politici Crne Gore do 2030. godine*; i
- *Strategiji razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine*.

3. Opcije

- **Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).**
- **Obrazložiti preferiranu opciju?**

- **Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? Obrazložiti preferiranu opciju?**

„Status quo“ opcija podrazumijeva trenutno stanje u kome su evidentirani problemi sa zastarjelom opremom, manjim obimom upotrebe poslovanja zasnovanog na inovacijama, slabijim interesovanjem privrede za mjerama energetske efikasnosti i nedovoljnom bazom kadrovskih kapaciteta koji su obučeni da rade u ovoj oblasti.

U kontekstu uspostavljanja stabilne i konkurentne privrede zasnovane na energetski efikasnim i inovacionim modelima, implementacija Programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji, predstavljaće čvrstu bazu za unapređenje stabilnosti i podrške mikro, malim i srednjim preduzećima koji zahtijevaju set finansijskih i nefinansijskih podsticajnih mjera, koja je usmjerena prema projektima sa jasno definisanim očekivanim rezultatima, u skladu sa prethodno navedenim ciljevima Programa.

- **Obrazložiti preferiranu opciju?**

Predmet Programa je podrška za uvođenje inovativnih rješenja i novih tehnologija koja imaju za cilj povećanje energetske efikasnosti i povećanje proizvodnje energije iz obnovljivih/čistih izvora, sa posebnim akcentom na uvođenje pametnih/digitalnih rješenja koji doprinose kvalitetnijoj automatizaciji i kontroli tehničkih sistema i proizvodne opreme i boljem upravljanju energijom.

Sredstva opredijeljena Programom koriste se za pokrivanje dijela opravdanih troškova projekta, a koji mora uključivati realizaciju aktivnosti iz sve tri komponente:

1. Nabavku i ugradnju opreme kojom se doprinosi unapređenju energetske efikasnosti i/ili korišćenju obnovljivih/čistih izvora energije, a što uključuje:
 - a) Tehničke sisteme kojima se obezbjeđuju uslovi toplotnog i svjetlosnog komfora u objektu neophodni za proces proizvodnje (npr. sistemi grijanja/hlađenja, priprema tople vode, osvjetljenje), kao i energija potrebna za proces proizvodnje (postrojenja za komprimovani vazduh, postrojenja za proizvodnju toplotne/rashladne energije, postrojenja za proizvodnju električne energije) i/ili
 - b) Proizvodne mašine, odnosno sredstva za proizvodnju i obradu, namijenjena za profesionalnu upotrebu i u skladu sa prirodom djelatnosti privrednog subjekta, neophodna za realizaciju procesa proizvodnje;
2. Implementaciju pametnih/digitalnih rješenja sa ciljem efikasnijeg korišćenja energije kroz unaprijeđeno upravljanje radom mašina u procesu proizvodnje i tehničkih sistema; i
3. Odgovarajuće jačanje kapaciteta stručnih lica u dijelu upravljanja energijom i optimizacijom potrošnje energije i/ili uvođenje standarda za upravljanje energijom EN ISO 50001.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerovatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- Na koga će i kako će najvjerovatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.

Predmetni Program će obezbijediti postojećim mikro, malim i srednjim preduzećima iz sektora prerađivačke industrije bespovratnu finansijsku podršku za pokriće dijela troškova za nabavku i/ili unapređenje opreme uključene u proces proizvodnje, pokriće direktnih i indirektnih troškova, odnosno troškova održavanja prostora, troškovi plata, troškova adaptacije ili rekonstrukcije prostora u cilju obezbjeđenja odgovarajućih uslova za opremu nabavljenu u okviru projekta, troškovi konsultantskih usluga i tome slično.

Realizacija Programa kroz sinergiju energetske efikasnosti, industrije i inovacija će imati direktan doprinos na nivou preduzeća u vidu smanjenja potrošnje energije, smanjenju troškova proizvodnje i boljem korišćenju resursa, razvoju proizvoda i usluga sa većom dodatnom vrijednošću, povećanju inovacionih kapaciteta preduzeća i kvaliteta proizvoda i ujedno će doprinijeti smanjenju energetske intenziteta i emisije ugljen-dioksida.

Tokom izrade Programa nije utvrđeno da može imati negativan uticaj u bilo kom segmentu.

- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).

Primjenom predmetnog Programa, nisu predviđeni troškovi za građane i privredu. Program upravo ima stimulativan efekat na privredu, odnosno poslovanje mikro, malih, srednjih preduzeća kroz paket finansijske podrške koji će pozitivno uticati na poboljšanje poslovanja privrednih subjekata u sektoru prerađivačke industrije i unapređenja njihovih preduzetničkih znanja i vještina.

- **Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.**

Kao što je i objašnjeno kroz odgovor na prethodno pitanje, donošenje Programa ne proizvodi troškove.

- **Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.**

Primjena Propisa nije predviđela stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu, već pruža podršku već postojećim privrednim subjektima u sektoru prerađivačke industrije i teži ka poboljšanju njihove konkurentnosti.

- **Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.**

Što se tiče administrativne opterećenosti i biznis barijera, implementacija Programa ne podrazumijeva dodatnu administrativnu opterećenost za privredu i ne proizvodi nikakve biznis barijere.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- **Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?**
- **Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.**
- **Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.**
- **Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?**
- **Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?**
- **Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?**
- **Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.**
- **Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.**
- **Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?**
- **Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.**

- **Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?**

Ukupan budžet opredijeljen za realizaciju Programa podrške za unapređenje energetske efikasnosti u industriji je **2.500.000,00€**, a sredstva za realizaciju Programa podržana su iz dva izvora, i to:

- Nacionalni budžet: Org.kod 40901-Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Program 15 030 Industrijski i regionalni razvoj, Potprogram 15 030 007 Programski okvir za unapređenje konkurentnosti industrije i sveukupnog regionalnog razvoja, Aktivnost 15 030 007 001 Program za razvoj i unapređenje prerađivačke industrije, 431-9 Ostali transferi institucijama u iznosu od 1.000.000,00€, i
- Instrument za pretpristupnu pomoć – IPA III, Paket direktne budžetske podrške Evropske komisije (EK) Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize: Za namjene Programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji

izdvojeno 1.500.000,00€. Napomena: Sredstva su odobrena u okviru Finansijskog sporazuma između Evropske unije i Crne Gore koji je potpisan 8. marta 2023. godine, Godišnjeg Akcionog plana za Paket energetske podrške Zapadnom Balkanu za Crnu Goru u 2023. godini i Informacije u vezi sa dodjeljivanjem direktne budžetske podrške Evropske komisije Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize od 19.01.2023. godine. Način povlačenja ovih sredstava biće naknadno utvrđen, nakon sprovođenja neophodnih procedura, a po Zaključku Vlade Crne Gore br. 07-011/23-1628/2 od 06. aprila 2023. godine.

Program predstavlja pomoć male vrijednosti (de minimis pomoć) u smislu Zakona o kontroli državne pomoći („Službeni list Crne Gore“, br. 12/18). Pomoć male vrijednosti za aktivnosti u okviru ovog Programa se dodjeljuje prema pravilima za dodjelu pomoći male vrijednosti (de minimis pomoći) u smislu Uredbe Komisije (EU) br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. o primjeni članova 107. i 108. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na de minimis pomoć i Uredbe Komisije (EU) 2020/972 od 2. jula 2020. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1407/2013 u pogledu njenog produžetaka i o izmjeni Uredbe (EU) br. 651/2014 u pogledu njenog produžetka i odgovarajućih izmjena (u daljem tekstu: de minimis Uredba), koja se u Crnoj Gori primjenjuje shodno Pravilniku o listi pravila o državnoj pomoći.

Fond za inovacije Crne Gore vodi evidenciju, odnosno prikuplja i evidentira sve informacije u vezi sa dodjelom pomoći male vrijednosti u okviru ovog Programa i ispunjenosti svih uslova iz de minimis Uredbe.

- **Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.**

Finansijska sredstva se obezbjeđuju za određeni vremenski period realizacije odabranih projekata. Program utvrđuje trajanje projekata najmanje 6, a najviše 24 mjeseca. Realizacija EU sredstava vršiče se u skladu sa dinamikom utvrđenom u Finansijskom sporazumu i uz poštovanje pravila komunikacije i vidljivosti.

- **Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.**

Dio sredstava za implementaciju Programa koji je obezbijeđen u okviru IPA III Paketa direktne budžetske podrške Evropske komisije (EK) Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize u iznosu od 1.500.000,00 € utvrđen je posebnim Finansijskim sporazumom između Crne Gore i Evropske unije.

- **Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?**

Dio sredstava za implementaciju ovog programa utvrđen je u važećem Zakonu o budžetu za 2023. godinu, a kako slijedi:

Nacionalni budžet: Org.kod 40901–Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Program 15 030 Industrijski i regionalni razvoj, Potprogram 15 030 007 Programski okvir za unapređenje konkurentnosti industrije i sveukupnog regionalnog razvoja, Aktivnost 15 030 007 001 Program za razvoj i unapređenje prerađivačke industrije, 431-9 Ostali transferi institucijama u iznosu od 1.000.000,00€.

- **Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?**

Usvajanjem propisa neće se stvoriti osnova za donošenje podzakonskih akata.

- **Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?**

Implementacijom predmetnog Programa će indirektno doći do povećanja prihoda za budžet Crne Gore, na način što će MMSP poboljšati kapacitet poslovanja, pojačati kapacitet osoblja, povećati obim proizvodnje i time doprinos BDP-u, kvalitet proizvoda, a koji će se kasnije pozitivno odraziti na budžet Crne Gore.

- **Objasni metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.**

Izradi Programa prethodile su konsultacije sa ciljnom grupom MMSP u prerađivačkoj industriji u vidu distribuiranog upitnika (visok stepen povratne informacije: 56 od oko 100 anketiranih preduzeća odgovorilo je na upitnik). Ukupna procijenjena vrijednost investicija kod 56 anketiranih preduzeća je 16,3 mil. €, što je jasan pokazatelj opravdanosti realizacije Programa. Prosječna investicija u opremu, shodno anketi, a zavisno od tipa mjere energetske efikasnosti, iznosi od 15.000,00 € do 250.000,00 €, što je uzeto u obzir prilikom utvrđivanja graničnih vrijednosti podrške, a vodeći računa da su privredni subjekti često zainteresovani za realizaciju više od jedne mjere energetske efikasnosti.

- **Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?**

Konsultacije sa Ministarstvom finansija odvijaju se tokom izrade i davanja mišljenja na RIA obrazac. Implementaciju Programa i odluke o dodjeli sredstava donosi Fond za inovacije Crne Gore, u skladu sa procedurama programa, a na osnovu prethodno pribavljenih mišljenja i saglasnosti nadležnih organa, Ministarstva finansija i Agencije za zaštitu konkurencije.

- **Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Objasni.**

Do trenutka izrade RIA obrasca, svi prijedlozi i sugestije tri resorna Ministarstva, zajedno sa konsultacijama zainteresovane javnosti, prije svega privrednih subjekata u okviru odbora Privredne komore, su uključeni u prijedlog Programa. Drugih primjedbi tokom izrade Programa nije bilo.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.**
- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).**
- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Objasni.**

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.**

Priprema programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji podržana je kroz ekspertsku podršku u okviru IPA projekta „Jačanje kapaciteta za podršku primjeni Strategije pametne specijalizacije“ (TASIS3).

- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).**

U cilju procjene potreba za realizacijom i u svrhu što efikasnijeg dizajna programa, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma i Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja u saradnji sa Privrednom komore Gore Gore, pripremili su i sproveli istraživanje putem upitnika, kojim su identifikovane tipske mjere na uvođenju inovacija u funkciji energetske efikasnosti. Odziv privrednih subjekata bio je visok – 56 potpunjenih upitnika od oko 100 poslatih.

- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana.**

Svi privredni subjekti su izrazili spremnost za ulaganje u neku od mjera, a najveće interesovanje su pokazali za: modernizaciju proizvodnog procesa kroz nabavku nove efikasne opreme i SMART/digitalnih tehnologija; optimizaciju proizvodnog procesa kroz nabavku mašina sa više operacija i ugradnju solarnog fotonaponskog sistema na krovu objekta. Sa druge strane, posmatrajući procijenjena ulaganja, najveće interesovanje privrednih subjekata se odnosi na iste tri mjere, s tim da najveće finansijsko učešće ima mjera ugradnje solarnog fotonaponskog sistema na krovu objekta. Ukupna procijenjena vrijednost investicija kod 56 anketiranih preduzeća je 16,3 mil. €, što je jasan pokazatelj opravdanosti realizacije Programa.

7: Monitoring i evaluacija

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**
- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**
- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**
- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**

Za sada nijesu prepoznate prepreke za implementaciju propisa.

- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**

Fond za inovacije Crne Gore će raspisati Javni poziv za učešće privrednih subjekata u Programu, kako bi se na taj način obezbijedilo informisanje svih zainteresovanih subjekata o mogućnostima korišćenja finansijske podrške bespovratnih sredstava koji ispunjavaju uslove propisane Programom. Upoznavanje i informisanje privrede kroz poslovna udruženja i organizacije o uslovima i kriterijumima za učešće u Programu i organizovanje info dana.

- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**

Programom za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji podrška će biti usmjerena prema projektima sa jasno definisanim očekivanim rezultatima, u skladu s prethodno navedenim ciljevima Programa.

Za potrebe praćenja postignuća projekta, Podnosilac prijave je u obavezi da u Studiji opravdanosti odabere indikatore koji su sadržani u Poglavlju XVII Programa „Indikatori na nivou projekata i programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji“ i navede konkretne ciljane vrijednosti indikatora koje očekuje da ostvari sprovođenjem projekta. Takođe, u Studiji je potrebno obrazložiti ciljane vrijednosti i njihove veze s planiranim projektnim aktivnostima. Indikatori učinka se odnose na praćenje smanjenja potrošnje energije u sektoru prerađivačke industrije; povećanje udjela OIE u potrošnji energije u sektoru prerađivačke industrije.

Indikatori rezultata koji će se pratiti su: broj novih ili poboljšanih proizvodnih procesa; smanjenje troškova proizvodnje; broj osoba zaposlenih na poslovima upravljanja energijom i optimizacijom potrošnje energije.

Ostvarenje indikatora rezultata pratiće se za vrijeme trajanja realizacije projekta, a indikatora učinka u periodu nakon realizacije.

U okviru praćenja i vrednovanja projektnih postignuća, uzimaće se u obzir neizvjesnost postizanja indirektnih rezultata Programa koji se mjere na nivou rezultata i učinka.

- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

Fond za inovacije Crne Gore, sprovodi monitoring, kao davalac pomoći male vrijednosti (de minimis pomoć) za aktivnosti predviđene ovim Programom prije dodjele te pomoći pisanim putem obavještava podnosioca prijave o predviđenom iznosu pomoći male vrijednosti izraženom u obliku bruto novčane vrijednosti (ekvivalenta subvencije), kao i o tome da je korisnik pomoći male vrijednosti, pozivajući se na de minimis Uredbu te navodeći njen naziv i podatke o njenoj objavi. Fond za inovacije Crne Gore vodi evidenciju, odnosno prikuplja i evidentira sve informacije u vezi sa dodjelom pomoći male vrijednosti u okviru ovog Programa i ispunjenosti svih uslova iz de minimis Uredbe. Evidencija o dodijeljenoj de minimis pomoći u okviru ovog Programa čuva se 10 fiskalnih godina od datuma kada je dodijeljena posljednja pojedinačna pomoć iz ovog Programa.

Fond za inovacije Crne Gore će u skladu sa redovnim procedurama praćenja projekata biti zadužen za organizaciju provjere statusa na odobrenim projektima u okviru ovog programa.

Izveštaj o realizaciji Programa će biti sastavni dio godišnjeg izvještaja Fonda za inovacije Crne Gore.

Evaluacija Programa će se obavljati od strane eksternih konsultanata.

Datum i mjesto: 13. 04. 2023. godine, Podgorica

Starješine organa:

Prof. dr Biljana Šćepanović
ministarka

Goran Đurović
ministar

Mr Ervin Ibrahimović

